

Jolanta Lipińska-Lokś

II Konferencja Naukowa "Osoby z niepełnosprawnościami na współczesnym rynku pracy. Przygotowanie zawodowe", Zielona Góra, 24 października 2008 roku

Problemy Profesjologii nr 2, 173-177

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

II Konferencja Naukowa
„Osoby z niepełnosprawnościami na współczesnym rynku pracy”.
Przygotowanie zawodowe.
Zielona Góra, 24 października 2008 roku.
(Sprawozdanie: Jolanta Lipińska-Lokś)

We współczesnym świecie, gdy praca stała się swoistym „towarem deficytowym”, a zjawisko bezrobocia zyskało nie tylko wymiar indywidualny czy rodzinny, ale przede wszystkim społeczny, sytuacja osób z niepełnosprawnościami stała się wyjątkowo trudna i skomplikowana. Osoby te, z uwagi na m. in. specyfikę swego funkcjonowania i istniejące stereotypy społeczne, borykają się z faktem bycia „trudnym”, często wręcz „niepożądanym” pracownikiem. To budzi refleksję, bo przecież osoby z niepełnosprawnościami, pomimo swego upośledzenia zachowują określone „czynności, sprawności, zdolności, które po ich zidentyfikowaniu i dalszym rozwoju, mogą stanowić podstawę do podjęcia szkolenia lub kształcenia zawodowego, a później pracy zawodowej”¹. Żadna bowiem praca, jak twierdzi K. Milanowska, nie wymaga od osoby ją wykonującej zdolności do wykonywania wszystkich funkcji i pełnej sprawności ustroju².

Dokładne poznanie możliwości zawodowych osoby z niepełnosprawnością oraz wymogów określonych stanowisk pozwala na prawidłowy wybór kierunku przygotowania zawodowego i dobór odpowiedniej pracy. I to właśnie jedynie zdobycie i posiadanie odpowiednich kwalifikacji zawodowych powinno być niezbędnym warunkiem zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością i wykonywania przez nią określonej pracy zawodowej.

Warto dodać, że wykonywanie pracy uwzględniającej możliwości rozwojowe i oczekiwania niepełnosprawnego sprawia, że osoba ta ma poczucie osiągnięcia sukcesu życiowego, podnosi się jej samoocena, tym samym wyższa jest jakość jej funkcjonowania osobniczego i społecznego. Dlatego tak istotna jest kwestia odpowiedniego przygotowania zawodowego osób z niepełnosprawnościami.

Ranga problemów osób z niepełnosprawnościami na współczesnym rynku pracy – szczególnie w aspekcie ich przygotowania zawodowego – sprawiła, że zorganizowana została Konferencja Naukowa, której celem było zdiagnozowanie najistotniejszych problemów osób niepełnosprawnych w obszarze ich przygotowania zawodowego i zatrudnienia oraz poszukiwanie sposobów i możliwości pomocy osobom z niepełnosprawnościami do aktywnego funkcjonowania na rynku pracy.

To już druga taka Konferencja (pierwsza – w 2007 dotyczyła mobilności pracowników – osób z niepełnosprawnościami na współczesnym rynku pracy) zorganizowana przez pracowników Instytutu Edukacji Techniczno – Informatycznej i Zakładu Opieki, Terapii i Profilaktyki Społecznej Uniwersytetu Zielonogórskiego a także grupy osób skupionych w Polskim Towarzystwie Profesjologicznym oraz Pełnomocnika Rektora UZ ds. Niepełnosprawnych Studentów.

¹ A. Hulek, Teoria i praktyka rehabilitacji inwalidów, PZWL, Warszawa 1969, s. 397.

² K. Milanowska, Podstawy rehabilitacji ruchowej w dysfunkcjach narządu ruchu, PWN, Warszawa 1981, s. 24.

Patronat Honorowy nad Konferencją sprawował JM Rektor UZ – prof. dr hab. Czesław Osękowski i Poseł do Parlamentu Europejskiego – prof. dr hab. Zdzisław Chmielewski, natomiast Fundacja Wydawnicza JM – to Patron Medialny Konferencji. Należy dodać, że Konferencja współfinansowana była ze środków Europejskiej Partii Ludowej i Europejskich Demokratów, oraz że na potrzeby Konferencji udało się pozyskać sponsorów (LUG S.A. Zielona Góra, ROCKWOOL S.A. Cigacice, Urząd Miasta Zielona Góra).

Konferencja adresowana była do osób zajmujących się problemami edukacji i pracy ludzi niepełnosprawnych, pracodawców, pracowników nauki, studentów, pracowników organizacji wspierających rozwój zawodowy niepełnosprawnych.

Po uroczystym otwarciu Konferencji przez JM Rektora UZ – prof. dr hab. Czesława Osękowskiego (wzbogaconym refleksją na temat ważności podejmowanej problematyki konferencyjnej i postawy UZ wobec niepełnosprawnych studentów) oraz wystąpieniu prof. dr hab. Bogusława Pietruliwicza nt. „Możliwości rozwoju zawodowego osób niepełnosprawnych”, mającym charakter wprowadzenia w problematykę, Konferencja przebiegała zgodnie z programem, który zakładał dwie sesje plenarne oraz pracę uczestników Konferencji w trzech sekcjach problemowych.

W I sesji plenarnej refleksją na temat miejsca osób niepełnosprawnych na współczesnym rynku pracy oraz ich przygotowania zawodowego podzielili się prelegenci z różnych ośrodków w Kraju.

Prof. dr hab. W. Otrębski wygłosił referat nt. „Waloryzacja roli społecznej osoby” pomysłem na zmianę stereotypu osób niepełnosprawnych”. Wniosek, który nasunął się słuchaczom jednoznacznie ukazuje złożoność podjętego problemu z uwagi na ogromne „zakorzenienie się” w świadomości ludzi stereotypów, przez co zmiana ich wymaga ogromnych wysiłków i czasu.

Dr inż. A. Barczyński z kolei przedstawił refleksje na temat warunków skuteczności zaspokajania potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie ich aktywizacji zawodowej. Przyczyn niedostatku w zaspokajaniu potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie ich aktywizacji Autor upatruje w błędach systemowych twierdząc, że konieczne są zmiany w systemie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Dr T. Majewski natomiast głosząc referat „Przygotowanie do pracy w ramach zatrudnienia wspomaganego osób niepełnosprawnych” zapoznał uczestników Konferencji z ideą zatrudnienia wspomaganego osób niepełnosprawnych i problemem „trenera pracy”; Przybliżone zostały doświadczenia polskie oraz zagraniczne w omawianych kwestiach.

Prof. dr hab. Z. Wołk podzielił się z uczestnikami Konferencji refleksją na temat poradnictwa zawodowego na rzecz osób z niepełnosprawnościami w świetle współczesnych złożoności i uwarunkowań cywilizacyjnych.

Po zakończeniu sesji plenarnej (i krótkiej przerwie „kawowej”, w czasie której toczyły się ożywione dyskusje) uczestnicy Konferencji przystąpili do prac w sekcjach problemowych.

Sekcja I – obradowała wokół problemów edukacji osób niepełnosprawnych. Moderatorzy: prof. dr hab. A. Michalski, dr E. Podoska-Filipowicz kierowali dyskusją wokół pięciu zagadnień:

- Książka w procesie edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzroku. Autorka – dr M. Czerwińska przedmiotem swych rozważań uczyniła tzw. współczesną książkę

niewidomego, jej znaczenie w procesie edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzroku oraz polskie osiągnięcia w omawianej dziedzinie. Rozważania kończą wnioski płynące do praktyki działań oraz postulaty badawcze;

- Kształcenie zawodowe osób z zaburzeniami psychicznymi. Autor – dr W. Kołodziej; wskazuje szereg swoistych problemów (adaptacyjnych i zdrowotnych) oraz uwarunkowań społeczno – środowiskowych kształtujących m. in. bierność osób z zaburzeniami psychicznymi. Przygotowanie zawodowe może być zdaniem autora może być jedną z ważnych metod przeciwdziałania problemom osób z zaburzeniami psychicznymi i wspomagać ich na współczesnym rynku pracy;
- Wspomaganie procesu dydaktyczno-wychowawczego uczniów niepełnosprawnych intelektualnie poprzez wykorzystanie kompleksu pracowni rewalidacyjno-terapeutycznych i przygotowania zawodowego.

Mgr R. Olszowiec zaprezentował problematykę osiągania przez osoby niepełnosprawne możliwie najwyższego poziomu kwalifikacji zawodowych niezbędnych do wykonywania pracy zawodowej dzięki przygotowaniu prowadzonemu w szkołach specjalnych i specjalnych ośrodkach szkolno – wychowawczych w ramach różnorodnych pracowni rewalidacyjno – terapeutycznych i pracowni przygotowania zawodowego (na przykładzie Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Puławach);

- Integracja edukacyjna osób z niepełnosprawnościami – teoria i możliwości praktyki. Dr J. Lipińska-Lok ukazała integrację edukacyjną w aspekcie jej istoty i założeń oraz rozwiązań praktycznych. Wnioski płynące z praktyki świadczą o licznych mankamentach praktycznej realizacji tej pięknej idei:
- Nowe trendy we wspieraniu obsługi systemów informatycznych przez osoby z dysfunkcjami. Rozważania dr E. Baron-Polańczyk dotyczą współczesnych trendów w projektowaniu systemów informatycznych, miejsca i roli technologii informacyjno – komunikacyjnej w pedagogice specjalnej oraz aspektów prawnych i zaleceń systemowych a także rozwiązań technicznych stosowanych we wspieraniu osób niepełnosprawnych;

W sekcji II, której przedmiotem zainteresowań były osoby z niepełnosprawnościami na rynku pracy (Moderatorzy: prof. dr hab. G. Miłkowska, dr T. Majewski), uczestnicy swoje refleksje odnieśli do trzech zagadnień:

- Roli trenera pracy – wspomaganie zatrudnienie osób niepełnosprawnych, w którym to wystąpieniu (mgr E. Sochacka) odniesiono się do praktycznych aspektów funkcjonowania osób niepełnosprawnych w warunkach zatrudnienia wspomaganego, wskazując m. in. na problem rekrutacji trenerów pracy i upatrując rozwiązania tego problemu w korzystaniu z „posiadanych już zasobów” (trenerem – ci, którzy już wiedzą jak i potrafią radzić sobie na danym stanowisku pracy oraz ci pełnosprawni, którzy przechodząc na emeryturę nadal chcą się dzielić swym doświadczeniem zawodowym);
- Kolejne wystąpienia dotyczyły (mgr B. Radzio) osób niepełnosprawnych na lokalnym rynku pracy, gdzie szczególnie między innymi pokazano fakt, że tylko 10% osób starających się i otrzymujących orzeczenie o niepełnosprawności dla celów rehabilitacji i zatrudnienia jest zainteresowanych podjęciem pracy;

- W kolejnych wystąpieniach podjęto problem gotowości pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych, (dr H. Ochonczenko) wskazując na wyniki badań własnych dotyczące owego skłaniania się pracodawców ku osobom niepełnosprawnym w kwestii ich zatrudnienia, stosowania kryteriów przy naborze pracowników, dostrzegania istniejących barier zatrudniania niepełnosprawnych oraz sposobu ich oceniania w roli pracownika.

Uczestnicy sekcji III omawiali prawno-organizacyjne i społeczno-ekonomiczne uwarunkowania aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Moderator dr inż. A. Barczyński pokierował dyskusją wokół następujących problemów:

- Administracyjna reglamentacja chronionego rynku pracy. Wystąpienie dr T. Sienkiewicza ukazało znaczenie podejmowanego problemu oraz istnienie licznych rozbieżności między unormowaniami prawnymi a rzeczywistością działań praktycznych podejmowanych dla przysposobienia do pracy osób niepełnosprawnych i pomocy im w znalezieniu odpowiedniej pracy;
- Poczucie niepełnosprawności u osób z niepełną sprawnością a zatrudnienie. Mgr E. Jaglarz podzieliła się wynikami badań własnych ukazujących wpływ poczucia niepełnosprawności na indywidualne zachowania osób nią dotkniętych, co szczególnie widoczne jest w kwestii gotowości do podjęcia pracy przez osobę niepełnosprawną;
- Niepełnosprawni a prawo do kierowania pojazdami. Rozważania na tle wyzwań współczesnego rynku pracy poczynił dr inż. R. Uździcki, ukazując m. in. problemy osób niepełnosprawnych w sytuacji egzaminu dla uzyskania uprawnień do kierowania pojazdem (na prawo jazdy) oraz w kwestii późniejszego korzystania z tych uprawnień. Zagadnienie bardzo istotne, mając na uwadze, że kierowanie własnym środkiem transportu uaktywnia i często poprawia jakość rehabilitacji osoby niepełnosprawnej.

W każdej sekcji problemowej po wprowadzających wystąpieniach prowadzona była dyskusja pogłębiająca omawiane zagadnienia.

Formuła Konferencji (i upływający czas) sprawiła, że dyskusje prowadzone w sekcjach niejednokrotnie kontynuowane były podczas przerwy „obiadowej”, po której miała miejsce II sesja plenarna. Przewodniczący zespołów problemowych nakreślili przebieg prac w poszczególnych sekcjach i dokonali podsumowania. Na uwagę zasługuje fakt, że w każdej sekcji pojawiała się refleksja na temat braku wypracowanych jednolitych rozwiązań spełniających oczekiwania pełno- i niepełnosprawnych oraz spostrzeżenia, że należy uporządkować prawo a także pytanie: jak te refleksje, spostrzeżenia przenieść do praktyki?

W czasie konferencji pojawiła się uwaga Pani E. Smykał (Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji, Centrum Integracja – Zielona Góra) – O konieczności postulowania do Prezydenta Miasta (w sprawie konkretnej inicjatywy, by w Zielonej Górze powstała szkoła specjalna zawodowa – bo taka jest potrzeba społeczna. Wysłunięty został postulat, by Konferencja poparła tę inicjatywę.

Podsumowania Konferencji dokonał prof. dr hab. B. Pietrulewicz, stawiając kilka wniosków nasuwających się podczas trwania Konferencji, a mianowicie:

- a) Konferencja była bardzo dynamiczna; Omawiano wiele problemów w całodzienniej pracy; W czasie konferencji określono i w części rozpoznano proble-

my. Dalszym zadaniem uczestników jest przenieść od własnych środowisk, by pogłębiać ich treść i możliwości rozwiązań praktycznych.

- b) W Konferencji wzięło udział wielu specjalistów (pedagogów, doradców, psychologów, socjologów, itd.), co każe mieć nadzieję na rzetelność w podejściu do podejmowanych problemów;
- c) Ograniczenia czasowe wynikające z formuły konferencyjnej wywołują odczucie niedosytu, jednak należy mieć nadzieję, że publikacja materiałów konferencyjnych uzupełni potrzebę pogłębionej refleksji;
- d) Uczestnicy Konferencji – to swoiści liderzy – promujący problematykę Konferencji w swoich środowiskach
- e) Istnieje znaczący dorobek teoretyczny w omawianym zakresie, konieczne jednak jest by wnioski płynące z konferencji realizowane były w praktyce;
- f) Ogromna jest rola Ministerstwa Pracy, gdyż to prawo i finanse decydują o funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych.

Konferencja spotkała się z dużym uznaniem ze strony uczestników i nadzieją na kontynuację spotkań. Za udany przebieg Konferencji należą się podziękowania samym uczestnikom, którzy podjęli trud „wyprawy” do Zielonej Góry, przygotowania referatów, sponsorom, bezpośrednim organizatorom oraz studentom z Koła Pedagogów Pracy.

Cytowana literatura:

1. Hulek A., Teoria i praktyka rehabilitacji inwalidów, PZWL, Warszawa 1969.
2. Milanowska K., Podstawy rehabilitacji ruchowej w dysfunkcjach narządu ruchu, PWN, Warszawa 1981.